

DE LA SALLE UNIVERSITY

*ANG NOBELANG EL FILIBUSTERISMO SA FILIPINO;
ISANG EKSPERIMENTAL NA PAGSASALIN*

210070

*ISANG DISERTASYON
NA INIHARAP SA
GRADWADONG ARALIN
NG KOLEHIYO NG MALALAYANG SINING
PAMANTASANG DE LA SALLE*

*SA PAGSASAKATUPARAN
NG MGA PANGANGAILANGAN PARA SA
DOCTOR OF ARTS AND LITERATURE*

NI

*MARIA STELLA S. VALDEZ .
DISYEMBRE 15, 1998*

DE LA SALLE UNIVERSITY

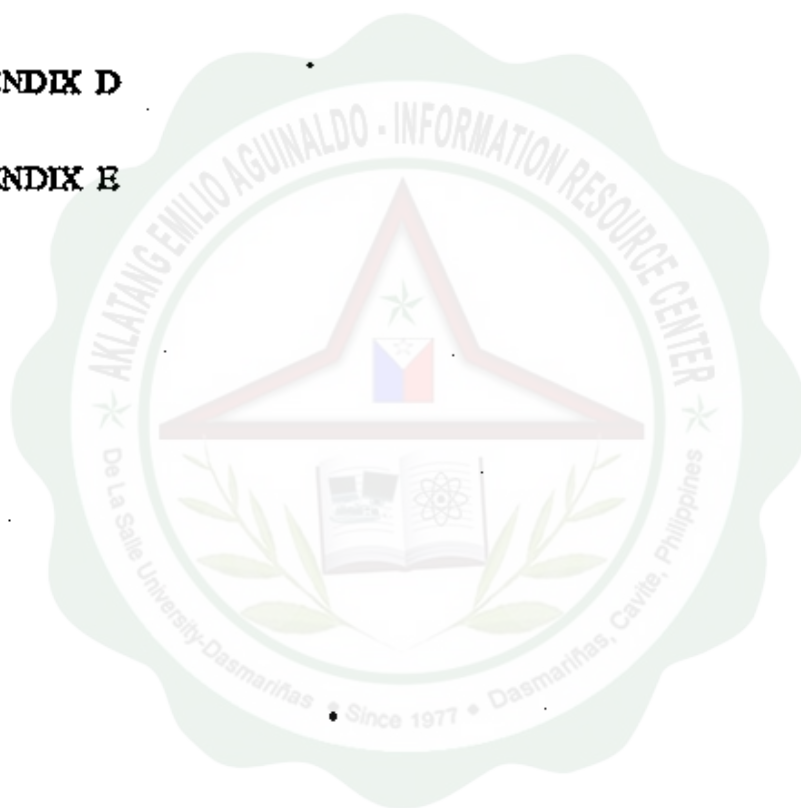
MGA TALA NG NILALAMAN

PASASALAMAT	1
TSAPTER 1	
A. Kahalagahan ng Pag-aaral	2
B. Layunin ng Pag-aaral	3
C. Mga Sakop at Limitasyon ng Pag-aaral	4
D. Mga Hakbang na Ginamit sa Pag-cevalwoyt at Pagsasalin	5
E. Mga Kaugnay na Aralin	7
F. Teoretikal na Pundasyon na Ginamit sa Pagsasalin	7
TSAPTER 2	
A. Mga Tala Mula sa Nagsalin	10
B. Ang Salin ng <i>El Filibusterismo</i>	15
C. Anotasyon ng Pagsasalin	424
TSAPTER 3	
Validasyon ng Mga Asampsyon at ng Ginawang Salin	442
TSAPTER 4	
Diskusyon ng mga Resulta ng Servey	450
TSAPTER 5	
Rekomendasyon	452

DE LA SALLE UNIVERSITY

BIBLIYOGAPIYA	454
APENDIX A	455
APENDIX B	566
APENDIX C	570
APENDIX D	578
APENDIX E	580

CHAPTER IV
DISKUSYON NG MGA RESULTA NG SERVEY

Inaasahan ng nagsurvey, gaya ng naging asumpson nito, na mahihirapan nang basahin ng mga estudyante ang isang salin ng nobela na tatlung taon nang naisulat, dala ng pagbabago sa mga aspeto ng wikang Filipino, gaya ng kahulugan at/o partikular ng mga istruktura. Gayunpaman, kahit na kaunti lamang ang naging respondent sa ikaapat na survey, may mga lumitaw na obserbasyon na hindi inaasahan ng magsalin. Una: inaasahan ng nagsurvey na dahil pinili ng estudyante ang unang salin bilang salin na kanyang naiintindihan, pipiliin na din ng estudyantong ito ang unang salin bilang salin na kanyang mas gusto. Sa lumabas sa pretest na ito, maliwanag na mas naiintindihan ng mga estudyante ang unang salin (54% at 64%), pero halos maghati ang mga estudyante sa pagpili sa salin na kanilang mas gusto. Hindi ba't lohikal na isipin na mas gugustuhin nila ang salin na kanilang mas naiintindihan? Baso sa mga binilugang mga salita ng mga estudyante, lumabas ang ilang mga salitang pekyulyar ang pagkakasulat, at may hinala ang nagsalin na malaki ang naging epekto ng ganitong uri ng panghihram at pagbabaybay sa naging preferens ng mga estudyante, gayong inamin nila na mas naiintindihan nila ang unang salin.

Ikalawa: Mas tolerant ang mga taga Maynila sa ganitong klase ng panghihram at pagbabaybay kaysa taga Bulacan, na nagpakita ng konsistensi sa pagbilog sa mga nasabing salita.

Ikatlo: Ang inaakala ng nagsalin na mga salitang "alam ng nakakarami" gaya ng "delubyo," "sutana," "nabalaho" ay

consistent na binilingan ng mga estudyanteng taga Maynila, at walang respondent na taga Bulacan ang nagbilog sa mga salitang ito.

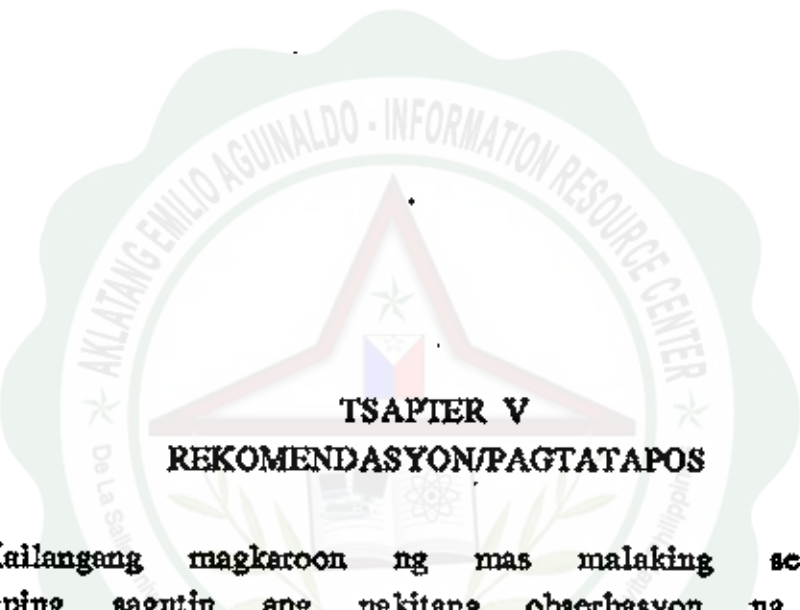
Baso sa mga naobserbahang ito sa ginawang protest, naging tanong ang dapat na maging pagpapaliwanag ng nagsalin. Mahirap bumuo ng konklusyon base sa maliit na protest, ngunit nagkaroon ng katamungan ang nagsurvey: anong varayti ng Filipino ang gagamitin, para tunay itong masabing "makabago," kung may partikular na preferens ang mga nagbabasa nito batay sa kanilang pinanggalingang lugar? May pahiwatig na may ibang dahilan kung bakit mas gusto ng mga estudyante ang ikalawang salin, gayong sinabi nila na mas naintindihan nila ang unang salin. May pahiwatig na naging matagumpay ang unang salin dahil ito ang mas naintindihan ng mga nagbasang estudyante - natupad ng salin ang tuntunin ni Nida na kailangang maunawaan ng target na mambabasa ang salin ginawa. Gayunpaman, wala sa mga batayan ni Nida ang makakasagot kung bakit, sa protest na ito, halos gusto ng mga estudyante ang salin na hindi nila naintindihan. Sa madaling sabi, mali sa pagkakataong ito na sabihin na sapat ang pagkaunawa sa salin para magustuhan ito ng nagbabasa.

Ang tanging pahiwatig (clue) na nakita ng nagsalin ay ang pagbilog ng mga estudyante sa mga salitang "pekyuhyar." Sa kasong ito, samakatwid, maaaring may epekto ang ortograpiya at ang naging anyo ng mga salitang ginamit sa pagtanggap ng mga estudyante sa unang salin. Maaaring gamitin dito bilang kaugnay na paliwanag ang naging reakayon ng mga estudyante at mga guro sa Pamantasang De La Salle nang una nilang mabasa ang ganitong paraan ng pagsulat ng mga hiniram na salita. Documented ang

napakalakas na reaksyon ng mga taga De La Salle tungkol sa nasabing ortograpiya. Gayong makakatulong sa kanilang pagsulat sa Filipino ang bagong ortograpiya, naroon ang pagkiling sa mga nakaugalian nang pag-aadjust kung wala mang maitumbas sa mga hiniram na salita.

TSAPIER V
REKOMENDASYON/PAGTATAPOS

Kailangang magkaroon ng mas malaking servey na sisikapang sagutin ang nakitang obserbasyon na ito ng nagsalin. Kailangang masagot ng servey na ito kung bakit halos kasing gusto ng mga estudyante ang lumang salin gayong mas naiintindihan nila ang mas bago. Kailangan ding madiskubre kung naging ganito ang naging resulta ng pretest dahil purposiv ang paraan ng pagpili ng mga respondents. Natural na magiging maganda ang servey na ito kung mas malaki ang bilang ng gagamiting respondent, at pag-aaralan na rin ang varyans (pagkakaiba - o pagsusuri sa varyans ANOVA) ng mga sagot ayon sa ilang mga factor na gagamitin gaya ng seks ng respondent, edad, rehiyon na pinanggalingan, eskwelahang papasukan, wikang sinasalita.

Sa huling factor na ito, tiyak na lilitaw ang varyans ng Tagalog sa Maynila at Tagalog sa Bulacan, base sa faynayt na saklaw ng mga salitang pagpipilian, ang mga salitang makikita sa nobelang *El Filibusterismo*.

